

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЦЯ ДО СВЯТА ГУМОРУ 1-ГО КВІТНЯ (МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ПОЗАКЛАСНОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ)

Мітлицька Вікторія Анатоліївна,

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри інструментального виконавства
та музичного мистецтва естради
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького;

Сердюк Алла Михайлівна,

кандидат географічних наук,
доцент кафедри початкової освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького;

Гердова Тетяна Стефанівна,

кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри акторської майстерності та дизайну
Запорізького національного університету;

Хоміч Крістіна Юріївна,

студентка магістратури
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Загальні питання духовного відродження, підвищення національної самосвідомості українського суспільства продовжують залишатись на порядку денному становлення й розвитку сучасної державності. Цей процес, беззаперечно, зачіпає і напрям професійної підготовки майбутнього вчителя початкової загальноосвітньої нової української школи. Важливе місце в ньому займає естетичне виховання школярів, обов'язковою складовою якого виступають позакласні (позаурочні), виховні, просвітницькі форми навчання.

Загальні питання духовного виховних заходів пов'язана з загальними проблемами і завданнями вищої школи щодо формування комплексу професійно необхідних знань, вмінь та навичок організації виховної і просвітницької роботи в умовах діяльності загальноосвітньої школи: визначення й осмислення принципів побудови цієї роботи залежно від типу навчального закладу, вивчення основних видів виховних й просвітницьких заходів відповідно до сучасних інноваційних технологій позакласної виховної роботи, виявлення впливу форм виховної та просвітницької роботи на всебічний розвиток молодших учнів.

Виходячи з проблем і поставлених завдань означеного напрямку позакласного виховного процесу, метою пропонованих методичних рекомендацій є спрямування діяльності вчителя нової української школи на розвиток у школярів художнього смаку, творчої ініціативи, почуття причетності до світу прекрасного. Дана робота спрямована на надання допомоги у плануванні, підготовці й проведенні виховних, просвітницьких заходів, на стимулювання подальшого творчого пошуку вчителя.

Ефективною формою проведення позакласних виховних заходів є колективна творча діяльність учнів та вчителів у процесі їх підготовки та проведення. Цей творчо-комунікативний процес має умовні етапи, обов'язковою умовою успішності якого є передбачення вчителем усіх його елементів і складових. Такими можуть стати: проведення підготовчих бесід зі школярами з приводу проведення певного заходу (вибір теми заходу, можливих варіантів проведення); пошуки та збір літературного, музичного, декоративно-вжиткового українського народного мистецтва; знайомство зі сценарієм заходу; подальша розробка представленого сценарію, відпрацювання й уточнення його окремих складових і деталей у процесі репетицій; режисерська постановка та сценічне оформлення заходу; публічний показ як результат творчої співпраці школярів, їх родин

та вчителів; підсумок, зроблений вчителем-організатором проведення виховного заходу, як обов'язкова позитивна складова для всіх його учасників.

Пропонований сценарій виховного заходу може бути реалізований як в межах одного класу чи кількох паралельних класів певної загальноосвітньої школи, так і в межах навчального закладу в цілому.

В ході підготовки та проведення вчителем виховного, просвітницького заходу формуються його професійні компетентності: знання базових концепцій та особливостей виховної, просвітницької роботи в межах загальноосвітньої школи, глибоке розуміння сутнісного змісту виховної, просвітницької роботи, вміння варіювати, компонувати зміст і оформлення виховних заходів, володіння основними методами цієї роботи, осмислення принципів та методів виховання емоційності, творчої уяви, ініціативи, знання специфіки режисерської роботи над сценарієм виховного заходу.

Виховні, просвітницькі заходи являють собою частину освітнього процесу, його продовження поза урочним часом. Тому в ході проведення цих заходів вчителем можуть використовуватись загальнопедагогічні *методи*: словесного пояснення; наочності; власного показу; зацікавленості; емоційної підтримки; звернення до творчої уяви; формування художнього світогляду особистості; культурно-духовної та морально-

етичної спрямованості; здатності до саморозвитку та самовдосконалення.

Вчитель на підготовчому етапі може оголосити конкурс на кращий підбір та виконання жартівливої української народної пісні, танцю, жарту, гуморески, а також конкурс атрибутів народного вжитку. Для цього учні можуть використати не тільки фольклорні зразки з опублікованих і доступних широкому читачеві збірках, а й провести міні-фольклорну експедицію для пошуків невідомих чи неопублікованих донині зразків української літературно-пісенної творчості, українських вишиванок, інших старовинних предметів народного вжитку для оформлення зали чи класної аудиторії, виготовлення костюмів учнів-акторів, інших учасників заходу.

У проведенні виховного, просвітницького заходу використовується таке *обладнання*: музичні інструменти (баян, фортепіано, скрипка, бандура, сопілка); технічний інструментарій (ноутбук, проектор, магнітофон); атрибути українського народного побуту (вишиті рушники, вишиванки, віночки на головах дівчаток, шаровари для хлопчаків, розписані орнаментом ложки, миски); знаряддя праці (серп, веретено); предмети кухонного начиння (гличики, казани, глиняні миски тощо).

В ході проведення виховного заходу використовувався як музичний, так і танцювальний матеріал. Для *музичного оформлення* даного заходу можуть

бути використаними такі українські народні жартівливі пісні («Ой під вишнею, під черешнею», «Грицю, Грицю до роботи», «Ой на горі два дубки», «Ой там, на товчку, на базарі»), українські народні танці (аркан, гопак, гуцулка, козак, козачок, коломийка, веснянки); гумористичний танок Злюсіків; музичне зображення образів Пана Коцького, Котигорошка, Чорної Магі, Лішого, Лісової мавки, Лісової Феї, Баби-Яги, Злюсіків. Підбір музичного матеріалу для цих образів вчитель може доручити учням, які відвідують хоровий, вокальний, танцювальний гуртки або навчаються в дитячій музичній школі.

В якості *літературного матеріалу* можна взяти дитячі гуморески за української народною тематикою Остапа Вишні.

Тема виховного заходу: «Українська Світлиця до свята гумору 1-го квітня».

Мета даного заходу: виховання у молодших школярів розуміння і почуття поваги до українського фольклору, розвиток позитивного сприймання дійсності засобами гумору, підтримка у школярів креативності в галузі музичного, хореографічного, розмовно-сценічного мистецтва.

Вчителю-організатору заходу слід звернути увагу на відповідне оформлення зали, що має нагадувати світлицю – зі смаком вбрану українську оселю. На стінах можуть бути прикріплені плакати з написами «Перше квітня», «Жартувати – не жито жати», «Сміх врятує всіх!», а також

кольорові кульки, гірлянди, зображення клоунів, фото й малюнки усміхнених та веселих облич.

Короткий опис проведення виховного заходу «Українська світлиця до свята гурму 1-го квітня».

Дійові особи: Господиня Світлиці (може бути вчитель), помічники Господині – хлопчик та дівчинка, читці-гумористи, співаки, танцюристи, виконавці художніх образів Баби-Яги, Лісової Феї, Чорної Магі, Злюсиків.

Розпочинає свято *Господиня* в українському вбранні: Радо вітаю всіх в Українській Світлиці першого квітня!

У нас в Україні світлиці гостинні,
Родина в нас дужа, завзята,
У нас в Україні хати білостінні,
Ставниці відчинені в будні і свята.

Сьогодні ставниці наших сердець відчинені для жартів, веселощів, радості, добра й любові! Життя – це боротьба, а боротьба – це не тільки перемоги. Втрачене, не досягнуте надолужить жарт, яким ми й відкриємо нашу Українську Світлицю. Оглянемось довкола – смішне поруч. Український сміх найщиріший! В наш нелегкий час, якщо чогось і не вистачає – то це жартів. Жартувати – не жито жати. Жартуємо від душі – бо сьогодні Перше квітня!

Хлопець: Хоч не маю вусів, оселедця нема,
Запорожцем звусь я, друзі, не дарма.
Он дівчат ціла згряя позира та ще й як,
Бо козак запорізький, я – запорізький козак.

Господиня: Коли серед нас з'являється добродій-жартівник або просто хаха-хитник, ми всі перетворюємось на хіхі-калів, хаха-калів та реготальників. Смійтесь з нами! Сміх спасе всіх! Даруємо вам радість спілкування! Зараз наша Світлиця перетворюється на поле діяльності кмітливих гумористів та жартівників. Гумористи нашої школи вразять вас нечуванним!

Ми – Злюсикималенькі, скажіть про нас – гарненькі,
Гарненькі ми, – це правда, погані будем завтра.
Головний Злюсик – я, а це мій брат,
Це мій дідусь, а це мій сват.
Усіх назвати я невмозі – стоїмо ми на порозі.
Добро ми в дім не пустим, ми чинимо безглуздя.
Хто гарно розмовляє, в наш дім не потрапляє.
Ото ж бо, милі друзі, і ви чиніть безглуздя.
На ваш ми гнів чекаєм, на зло вас спонукам.
І зовсім не потрібно вести себе вам гідно,
Вам слід усе ламати, все нівечить, топтати.
Зло має керувати й добро перемагати.

Наш ворог – рідна мова, чарівне у ній слово,
 Ваші пісні та радість знешкоджують в нас якість.
 Чому ви смієтеся? З добром спілкуєтесь?
 Негоже це, негоже... Для нас ви нехороші.
 Ви й досі смієтеся? І нас не боїтеся?
 Ми Злюсики хоробрі, невдовзі станем добрі (*Сміються самі в кулак*).

Слова ми підібрали, щоб ви нас не прогнали.
 Якщо казати відверто – нам гарно тявкать скверно,
 Халявити. В нас слово – гадюки яд в розмові.
 Смітник є наша мова, гапляште й ви в розмові.
Дідусь: Не слід вам зло творити, у радості слід жити.
 Давайте всі дружити, добро маєм творити.
 Ми Злюsikів, всіх Злобиків перетворімо в Добриків!
 Ви зло не заподієте – ми починаєм діяти!
Баба-Яга: Я така грайлива, в казці я страшна.

В мене рот беззубий і кістяна нога.
 Хто придумав вперше літальний апарат?
 Не Цюлковський, друзі, а я – Баба-Яга!
Лісова Фея: Чом не спиш, стара, беззуба? Ось візьму тебе за чуба...
 Намилу тобі я шию, душу віді зла відмию.
 Напряму звезу дорогу, йди у світ з добром, небого!
 Чом не любиш ти людей? Чом страшиш ти всіх дітей?
 Чи дітей своїх не мала? Онучат не цілувала?
 Ми живемо всі для того, щоб творити лиш Добро!
 Кругом Добро! Радій, співай, сій Добро і пожинай!

Господиня: Бачу, друзі, ви всі посміхаєтесь, задоволені тим, що чарівниця Лісова Фея прогнала заздрість, злобу, ненависть, нетерпимість і тепер з нами назажди тільки радість, жарти, гумор! Візьміть на озброєння посмішку, адже посмішка завжди сіє позитив, а позитив знімає напругу, дарує радість. Щира, доброзичлива посмішка – це справжнє мистецтво! А жарт у розмові, як приправа у добрій страві.

Друзі! А от щодо сміху... Сміх – справа не тільки приємна, а й корисна. Сміх – то найкращі ліки. Сміх – це саме здоров'я і в справах підмога! Сміху боїться той, хто нічого не боїться. За одну хвилину сміху людина споживає кисню у 18 разів більше, ніж у спокої. Посміхайтесь завжди, посміхайтесь життю, і життя посміхнеться вам у відповідь!

Висновки. Вчитель підсумовує проведення художньо-виховного заходу, акцентує увагу на заслугах всіх його учасників, на результатах оголошеного раніше конкурсу на кращий підбір жарту, гуморески, небилиці, української народної пісні, танцю, атрибуту народного вжитку з врученням призу на згадку про про-

ведення заходу.

Отже, завдяки таким позакласним заходам і святам у молодших школярів відбувається формування ціннісних орієнтирів гуманістичної спрямованості, духовно-моральних уявлень, естетичного смаку, сприйняття українського мистецтва як національного багатства. Процес становлення й розвитку внутрішнього світу учнів здійснюється через активне особистісне пізнання історії українського народу, витоків його культури, узагальнення художньої історії, співставлення з реаліями сьогодення. Крім цього, з українських народних пісень, казок, гуморесок, небилиць учні початкових класів дістають знання особливостей національного менталітету, черпають морально-виховні ідеї, інформацію щодо характерів художніх образів, людських взаємин і стосунків, закладених у фольклорних зразках, набуваючи і збагачуючи таким чином власний життєвий досвід.

Витвори мистецтва, в яких вирішуються одвічні питання добра і зла, буття і щастя, що хвилюють людей усіх націй і народностей світу, одержують статус загальнолюдських цінностей, тому що в них яскраво відображений гуманістичний заряд самовираженості суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аліксійчук О. Дитячий фольклор Поділля (антологія народної творчості) навч. посіб. / О. Аліксійчук. – Кам'янець-Подільський, 2006. – 60 с.
2. Асафьев Б.В. Детское музыкальное творчество как метод активизации восприятия и исполнения музыки / Б.В. Асафьев // Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании. – Л., 1973. – С. 91–95.
3. Лазко Г.С. Українське народознавство / Г.С. Лазко. – 3-є вид. – Х., 2005. – 472 с.
4. Луганська К.М. Фольклорна веселка (укр. нар. пісні для дітей дошкільн. віку): пісенник / К.М. Луганська. – К.: Музична Україна, 1990. – вип. 3. – 87 с.
5. Погрібняк Ф. Наша дума, наша пісня: нариси, дослідження / Ф. Погрібняк. – К.: Музична Україна, 1991. – 208 с.